

o đavolovoj babi

blaž pogorevc

Često se i mnogo govori o đavolovoj babi. Oni koji joj uopšte nisu bliski i poznaju je samo iz priča ili članaka u bulevarskim časopisima, tvrde da su dobro znali njegovu babu, da je to bila nadasve držeća gospa, nešto sasvim različito od njenog ozloglašenog unuka itd. Nema sumnje da koještarije koje se šire kao istina ne zasljužuju nikakvu pažnju te da su to najobičnije laži i izmišljotine; moguće je i da je istinito osnovi pridodato toliko toga da sve priče gube realnu osnovu. Čitava ta gomila priča, dakle, više svedoči o važnosti i neočekivanoj popularnosti njenog unuka nego o njoj samoj.

Iako ne bih želeo da se ističem i guram se u prvi plan, moram upozoriti na činjenicu da sam đavolovu babu prilično dobro upoznao. Bilo je to u mojim dečačkim godinama. Vidoao sam je često. Sa đavolom se tada još nisam lično poznavao, pošto je on u to vreme bio štićenik vaspitno-popravnog doma Ljubljana – Šiška. Upoznali smo se tek mnogo kasnije, u toku zajedničkih studija na ljubljanskem Filozofskom fakultetu. Đavolova baba je vrlo često zalažila u našu kuću pa bih se usudio da tvrdim kako smo je smatrali kućnim prijateljem. Premda sam u trenutku njene smrti, u staračkom domu Podbrdo, gde je proživela poslednje dve godine života, bio tek dvanaestogodišnji dečak, njeni mi se ličnost duboko urezala u sećanje. Zato se svih podaci koje ovde navodim a koje kao nezreli dečak nisam mogao da dokućim, imaju smatrali proverenim i potpuno autentičnim.

Svi mi koji smo bilo kada upoznali tu staru gospodu slažemo se da se radilo o savršeno prosečnom primerku polusiromašne gradanke. Njene sive i, dozvolio bih sebi da to istaknem, prazne oči, njen neizražajni nos, tanke usne i u lice uvučena brada, u potpunosti su suprotnosti sa današnjim slikama koje nam je prikazuju u idealizovanom, gotovo klasičnim boginjama identičnom liku. I njen rast beše beznačajan: merila je samo ništavni 155 santimetara i moglo bi se reći da je pre izgledala mršava nego debela.

Osim toga, ružila ju je telesna grba. Ta grba, koja je u mladosti bila gotovo neprimetna, postala je s godinama, kada se ženica zgružila, prilično izrazita. Još neprijatniji utisak izazivala je velika, kao muška pesnica debela guša na njenom smežuranom vratu.

Uvek se oblačila na isti način, u crnu haljinu i crnu kečelju. Sivu, nikad podšišivanu i nikad češljjanu kosu zavijala je u konjski rep i skrivala pod crnom svilenom maramom. Zimi se oblačila u težak sukneni ogaćač čije su dlake neprijatno bockale naša nežna dečačka lica. Zbog nikakve higijene i nikada prane odeće širila je oko sebe nerlijata suvi miris koji me je, iz sasvim nerazumljivih razloga, podsećao na miševe.

Živila je od povremenih zarada, od šivenja pre svega. Imala je Singerovu šivaču mašinu na nožni pogon i sa njom je išla od kuće do kuće. Za dva ili tri dana, koliko bi se približno zadržavala u jednoj porodici, sašila bi sve zavesu, čaršave, stolnjake i odeću. Za šivenje nije tražila mnogo, premda je u ishrani bila strašno probirljiva. Za stolom je smetala još jedna njena ružna navika: jedući, glasno je coktala, pa su joj u finijim kućama postavljali tek kad bi svi već završili s jelom, da im ne bi kvarila apeti. Najomiljenija poslastica bila joj je turska kafa u koju je, suprotno svim pravilima lepot po našanju, umakala komadiće hleba i sisala ih uz jezivo coktanje. Zbog te neobične navike, zbog izgleda i mirisa te pomalo prosjačkog načina života, lokalne dame je nikada nisu pozivale u svoje društvo, mada je po svom imovnom stanju zapravo spadala medu njih.

Potrebno je naglasiti da je bila neobično religiozna. Redovno se pridržavalo svetih obreda i savesno obavljale sve ostale verske dužnosti. Dok joj se u glasu nije javila staračka hričavost, pevala je u horu. Govorilo se čak da izvrsno svira na orguljama, iako je retko ko imao prilike da je sluša. Zbog njene verske revnosti i – za neke lokalne gospode prevelikih svota novaca koje je, nasuprot svojoj štedljivosti, davala crkvi, došla je i na red kod mesnih tračerki. »Bog je siromašnoj deci kupi slatikše i tako ugodi Bogu«, smatrala su, »nego što timari već ionako predebelu crkvenu gospodu«. Međutim, to nije promenilo njene navike. Osim za kutijicu u župnoj crkvi Svetog Jakova, njen je novčanik bio zatvoren sa sedam pečata.

Možda i nije neobično što su zbog njene verske revnosti još pre nekoliko decenija počele da kruže priče o čudnoj i perverznoj sklonosti đavolove babe prema jednom mladom i privlačnom župnikom kapelanu, priče koje su isle tako daleko da su tom kleri-

kalcu pripisale i očinstvo njenog jedinog i vanbračnog sina, đavolovog oca, dakle. Čini se da su u pitanju samo besramne klevete premda su verski velikodostojnici za kaznu premestili mladog kapelana u neko ravnicaško selo u okolini Varaždina. A tačna je činjenica da ju je upravo pomenuti kapelan, tada već župnik u Polhovom gradcu, inspirisao za njeno hodočašće u sveti Lurd. Njen četrnaestodnevni boravak u tom gradu čudesa nije u potpunosti razjašnjen. Znamo jedino da je tamo i natrag putovala vozom. Poznato je takođe da su je u okolini zelezničke stанице u južnofrancuskom mestaštu Peauju, uprkos njenoj starosti – tada je imala 75 godina – silovala tri mesarska pomoćnika. Vratila se bez ikakvog prtljaga, donevši samo dve crne svilene mareme sa veselim šarenim ružama na rubovima, za koje se tvrdilo da su čudotvorne i kesicom bombona u koju je bio utisnut lik ludske Majke Božje.

O njenom značaju i njenim moralnim principima ne zna se, osim već pomenute uškopljenosti, gotovo ništa pouzdano. Nikada, naime, nećemo moći dozнати da li je bila dobra ili zla. Međutim, na osnovu sledećeg dogadaja čiji sam bio svedok, možemo uočiti nekakvu čudnu zlobu u njenoj prirodi. Jedne jeseni došla je da šije i u našoj kući. Bio je dan svih svetih duša u čistilištu. Vlažan jesenji vetar sa lenjim maglama visio je nad gradom. Mi, deca, pekli smo kestenje na šporetu u toploj sobi, pošto je to star i lep običaj da se na dan mrtvih peku ovi ukusni plodovi. Pri tom smo čakali i secali se pokojnika, njihovih života i dela. Kestenje je cvrčalo i pucketalo na vreloj ploči šporetu a đavolova baba je, sedeći u uglu na sanduku za ogrev, strašno mljackajući i šišteći, uživala u svojoj večeri. A onda se odjednom utišala, u ustima joj se zaustavio zalogaj i učinilo se da neobično pažljivo osluškuje neki zvuk. »Ha« – viknula je iznenada a iz usta joj je izleteo sažvakani zalogaj, »ha, ha, deco, čujete li kako jezovito cvile duše grešnika u čistilištu?« Naša mama koja je smatrala da smo mi još premladi i čedni za takve spoznaje s mukom ju je umirila a nama objasnila da civili samo kestenje na vatri. Pa ipak, mogao bih da tvrdim da se te večeri sa pucketanjem kestenja mešao i neki drugi zvuk koji je podizao žmorce.

Takva je bila đavolova baba u vreme mog detinjstva. Stariji ljudi su mi kasnije priповедali kakva je bila u vreme svoje i njihove mladosti. Podvaljak nije tada imala, jedino što joj je, možda, vrat bio nešto izrazitiji. U to vreme je i njena grba bila skoro neprimetna. Grudi koje su joj se u starosti oteglice kao dve male i tanke palačinke tada su takođe bile skoro neprimetne. Na rebrima su čamile samo dve nabrekle bradavice, što u vreme punih, nalik kuglama za bočanje, velikih sisa naravno i nije bilo cenjeno. Uprkos svemu pomenutom, kao niskom rastu, njen telo nije bilo potpuno bez draži. Muškarci minulih decenija isticali su, pre svega, njene pune i čvrste bokove te meka bedra. Te su draži, tobože, iskorisćivali u izobilju, pošto je đavolova baba bila neka vrsta radodajke. No, izvesno je da je prilikom izlaska u popodnevnu ili predvečernju šetnju stiskala pod pazuhom čebe. A svi znamo kojoj je svrsi služilo to čebe. Međutim, nikome nije do kraja postalo jasno kako je spajala svoju versku pokornost i stroge moralne norme koje vladaju u vernicima hrišćanske crkve sa svojim seksualnim razvratom...

Uprkos pomenutoj spolnoj razuzdanosti i već ranije istaknutoj smernosti, mnogi upozoravaju na nekoliko vrlo pozitivnih značajkih poteza đavolove bake, pre svega, na njenu istinoljubivost. Zbog toga vredi maglasiti činjenicu da nikada nije bila zadužena i da nikome, uprkos brojnim prilikama koje su se nudile pri šivenju po tudim kućama, nije ništa zdipila.

Kao što sam već pomenuo, umrla je u staračkom domu u Podbrdu, u sedamdeset i osmoj godini. Njen jedini živi potomak, unuk davo, nije se udostojio ni da dođe na pogreb. Starica je svu svoju skromnu imovinu zaveštala crkvi dok su čudotvorne marame koje je donela iz Lurda na tajanstven način nestale nakon njenе smrti.

LETOVANJE U BADEN – BADENU

Na porcelanu nežno plave boje nalazi se tamno-plava arabska.

Gospoda ima meke i bele grudi, počivaju joj na nedrima kao mleko u boci, slične su vreloj tečnosti.

Popodne je i pijemo kafu na hotelskoj terasi. Nebo je već treći dan sivo.

A uopšte nije toplo, zrak je svež, kao da je prohladno, kao da se malčice i smrzavamo. U takvim danima koža, prekrivena topлом odećom, postaje vrela. Ponekad osetiš kako ti kapljica znoja curi pod pazuhom i slija se nadole, niz rebra.

Tu je bio još i jedan gospodin.

sa slovenačkog:
Vojislav Despotov